

Ilustrirani Glasnik

Letno stane 8 K (ena številka 20 din.), za Nemčijo 10 K, za druge države in Ameriko 13 K. — Slike in dopisi se pošiljajo uredništvu „Ilustr. Glasnika“ v Ljubljani (Katol. Tiskarna), naročnina, reklamacije in inserati na upravištvo.

Izhaja ob četrtnih

12. januarja 1917

Dantejev spomenik v Tridentu obložen z laškim vojnim plenom.

Odsev.

Soisal Stanko Bor.

Ali je v železniškem vozu seveda zakurjeno, ali rasti vročnica v meni tako rapiden; ali je mi nosilih ležati sploh ne svetlo, ali me to tako razburja, ker se ne morem radi boleče rane ganiti; ali lokomotiva tega sanitetnega vlaka res tako zlokobno ropoče, ali vpliva vročnica na živce; ali je ta jesenski dan res tako tu-

roben, ali se mi samo zdi v razdraženi neutolažljivosti; ali je pot v sanitetnem vlaku z Goriške na Spodnje Štajersko res tako dolga, ali delujejo zunanji in notranji vtisi zadnjih dni, da me neprestano muči misel: Ni konca tej poti... Gori v meni, čuden ožganj tli v meni, kakršnega se nisem čutil — ne, zakurjeno je preveč, saj mi pali lica, ko da jih pritiskam na razgřeto peč in mi je kar zoprno dihati ta gorak in suh zrak; ne morem se ganiti, ker me zapeče in zaskeli v rani, da se mi temni od bolečin pred očmi — ne, ta nosila so prenerodna in preozka, da se ne more človek okreniti in uleči tako,

da mu ne bi povzročalo premikanje vlaka takih bolečin; ropotanje lokomotive me razburja; ti enakomerna in samokli njeni glasovi me spravijo do razdraženosti, če jih bom moral še dolgo poslušati, sočajo se v svoji ošabnosti, prezirljivo se smejejo v svoji brezobzirnosti, vedno glasnejši in usiljivejši so, vse v rano čutim njih roganje in zasmeh; skozi okno buli v nas jesenski dan, da bi človek nikdar ne sklenil prijateljstva z njim in mu nikoli ne privoščil prijazne besede; megla je gosta in neprodna ko globočine prepado, v katerih živijo bitja, ki se bojijo solnca in svetlobe, ko dušič zrak lega

na glavo in srce in pritiska misli k tlom ali ovije vsak najmanjši polet v svojo gostoto in neprodinost; in konca ni in ni, kakor da se vozimo v neskončnost, v vedno gostejšo in neprodinnejšo meglo... In z vsakim trenutkom se večja trpljenje...

»Zgorim...« iztisnem skozi zobe in pogledam na nadporočnika z obvezano glavo. Noče me čuti, ali pa spi.

»Odpri okno, drugače zgorim!« rečem slugi.

»Kaj ti ne pade v glavo! Kdo bo odpiral okno v tem mrazu?!« govori nosilaj nadporočnik.

»Ali jaz zgorim...«

»Vročnica te kuha, pomiri se!« Zaprem oči.

Zajokal bi od neobgljenosti, od neobgljenosti samega sebe. Tu se voziš, ker so ti določili ravno ta voz, ker so te položili na nosilih ko malo dete ali onemoglega starca ravno na to mesto, ne smeš odpreti okna, dasi te duši in kuha, ko da ležiš v umazanem luğu; le poslušaj še nadalje to ropotanje lokomotive, ki ti nabija ko s kladivom na sence; le čakaj potrpežljivo in mirno, da se vleče vlak vedno dalje, vedno dalje, vedno uporneje, v neskončnost...

Odprem oči in vprašam, koliko je ura. Nezadovoljen sem, ker sem hotel pravzaprav zvedeti, kdaj bo konec te mukepolne pوتي, pa mi ne more nihče dati pojasnila.

V rani žge in pali, ko da je v vedni dotiki s tlečo žerjavico; ako se premakne, zažge in zapali, kot da je zahipal kdo v žerjavico in jo razynel k večjemu tlenju.

Da bi mogel spati! Spati, spati in ne čutiti nikakih bolečin, ne čuti ropotanja lokomotive, ne gledati brezupnosti goste megle, ne čutiti dušeče vročine...

Siloma hočem zaspati, sčasoma prehaja ta sila in volja v obup.

Nemiren sem, da se kar tresem...

Pokličem zdravnika, ki mi tiplje žilico na roki, šteje krvne udarce, vprašuje po željah.

»Spati, spati!...«

Zdravnik odide, pa se zopet vrne z malo brizgalnico, v kateri je morfij; vbode me v desno roko in mi počasi vbrizgne zaspavajočo tekočino.

»Nič ne pomagala!« rečem čez nekaj časa in zrem na z vodenimi hlapi debelo pokrito steklo na oknu.

»Počakaj malo, bo že pomagalo!« reče nadporočnik.

»Kaj tebe nič ne kuha vročnica?«

»Nič!«

»Kaj veš potem, kako je meni!«

»Ni ti najprijetneje, pa bo že bolje!«

»Že bolje...«

Sunkoma se vlak ustavi, nosila se stresejo, v rani zažge in zapeče, da se mi ježijo lasje.

»V tem vozu so častniki!« čujem razgovor pred vrati, ki se nato nemudoma odprejo.

Tri dame vstopijo.

»Junaki od Soče...«

Zaprem oči, ker mi je skrajno zoprno to govorjenje, hočem, da me nihče ne moti.

»Cigarete...«

Vrag naj puši v takih okolišnih cigaretah.

In zopet junaki...

Vzdihnem.

Ali sem težko ranjen in kje? me vprašajo, in ali hočem cigaret, in kako je sedaj ob Soči, in ali so huđi boji. In ali imam — junak — že več odlikovanj...

»Eno!« iztisnem jezno skozi zobe in pokažem na obvezano nogo.

In ali imam kakih spominov z bojišča s seboj. Dosedaj so dobile vselej od ranjenih častnikov malih spominov...

»En sam spomin!« izgovorim drgetaje in pokažem na nogo.

Za hip me prevzame kesanje, da postopam nekoliko neolikano, ali želja, da odidejo, je večja ko kes.

Ko zopet zaropoče lokomotiva, nekoliko dvignem glavo.

»Veš,« govornik nadporočniku, »še par takih obiskov, pa mi odpovedo živci... Govore o junaštvu! Kaj vedo o junaštvu, kaj veš, kaj vem o junaštvu?... Kdo je še kdaj podal definicijo junaštva?... Kdo more o sebi reči, da je junak?... Ko govore o junaštvu, te pa prosijo za spomin od Soče, pa še za naslov povrhu, da ti bodo pisale, junaku... ha...«

»Ne veš, kaj govoriš! Vročnica te kuha preveč!«

»Vem! Kaj ima vročnica s tem opravka! Gledat nas pridejo, gledat, kako ležiš ko neobgljeno dete...«

»Tak pomiri se...«

»Pa nalašč bom govoril! Solza, ki sem jo videl v očeh preproste kmečke matere, ko so nas nalažali v vozove v Prvačini, mi je privabila sto tožnih, z mehko ljubeznijo in trpko samozatajo prepletelih misli; žalosten, zguban obraz kmečkega očanca, ki se je mimogrede prikazal pri oknu, mi je za hip odkril skrivnostni pajčolan, ki je razprostrt med nami in temi ljudmi v zaledju; govorjenje teh dam o junaštvu me razkači...«

»Kaj še vedno ne deluje morfij?«

»Bi rad, da deluje, kajne?! Bom pa molčal.«

Onemoglost mi leze v ude in sklepe, bolečine v rani ponehujejo, samo dušeča vročina noče izginiti...

Vinko Bitenc-Radoš:

Novo leto.

Pred sabo vidim neskončno ravan: v dolgih vrstah stoje bojniki, svetlo orožje blišči se, žvenkeče, grom se razlega in glasni kriki.

Počasi vstaja izza gora veliko solnce mogočno, v zlatih žarkih pošilja zemlji svojo lepoto iztočno.

Kot na povelje je utihnilo v vrstah junakov vsepovsodi, upognjenih glav so zašepetali: „Svetlo solnce miru nam bodi...“

Ali spim... Ali bedim...

Ležim na ledini, ki se premika zdaj sem, zdaj tam; bobneč ogenj pada na ledino, ali ne morem ubežati; ranjen sem v nogo, pa ne morem ubežati... U, kako grozopolno je to ležanje, kako muči člo-

veka... In kak dušeč dim se razliva po ledini od granat... Rjavkast, s črnimi progami obdan gost dim... In ledina gori v rdečih plamenih, ki sikajo ko zlobni demoni do mene in drugih, ki tudi leže na ledini, ker ne morejo ubežati, ker se ne morejo ganiti... Prikovani smo na mesto... Dim nas bo zadušil... plameni nas bodo sežgali... ubežati ne moremo, ganiti se ne moremo... Skozi dim in plamene pa zveni zvonek glas posmehljivo in sladko in vabeče o junakih in naš vprašuje, ali hočemo cigaret...

Lokomotiva zlokobno ropoče — bobneč ogenj pada neprestano na ledino; turben jesenski dan buli v nas skozi okno — dušeč dim nas duši vedno bolj; debele potne kaplje stopajo na čelo — plameni nas dosejajo in že začenjajo s svojim uničevalnim delom...

Mučno mi je, ne vem, ali spim, ali bedim... Ganiti se ne morem, popolna onemoglost leži v udih in sklepah...

Domov.

Večer je bil, ko sem sedel v kavarni in gledal skozi velikanske zasopene šipe v noč, skozi katero so drčali tramvaji in vžigali modrikaste plamene na žici, brzeli so koraki in je padal sneg, ki ga ni bilo konca in se lepil ljudem na pleča, ki so se ga nevoljni otresali. Ta pojav narave je v hipu spremenil lice velikega mesta, vdihnil mu drugačno dušo, zdelo se mu je, da se je polastila vseh hipna lena zasplost in topa molččnost.

Jaz sem mislil na domovino in mislim, da ni najmanj, če kdo misli na domovino v teh dneh. Pred menoj so ležali prebrani časopisi, ki drže z največjo hladnokrvnostjo bralcu pred obraz svoje zrcalo in zrcalo ljudi in življenja. Kadar koli pogleda človek vanj in uzre sliko, se spomni na domovino. Vse je izginito v naših dneh: oče, mati, sin... a domovina, ta beseda je še ostala na naših ustnicah. V mrzlici naših dejanj sploh ne vem več, odkje doni ta glas tujca. Vemo samo, da nam je znan, da smo ga že slišali nekdanj in da moramo naša dela uravnati tako, da ga dosežemo.

Ko je planila v ulice žalostna novica, da je umrl naš cesar in je žalost zaplapolala s hiš, sem se odpeljal v domovino, s prepričanjem, da je treba delati, ogromno delati in da še daleč ni čas za popivanje in večno svatbo. Tujci delajo, samo to me je naučilo, to ogromno, tuje mesto, in samo za ta nauk mu bom hvaležen večno.

V vlaku me je dobil znanec, ki se je pripeljal preko Prage in spal do tedaj, da me je spoznal izmed drugih zaspanih obrazov. On je sploh trdil, da je spal dve leti, in še mnogo drugega, da sem ga gledal začudeno in mu samo pritrjeval.

»Pa pustiva to,« je dejal. »Povej, kaj delajo pri nas? Povej mi, kaj misliš? Kaj nameravajo; zakaj, tudi to je važno.«

Povedal sem mu stvari, ki bi jih naslovil lahko s »škandalom« in bi moral obnoviti »Kurenta« ali »Kralja ne Betajnovi«, če bi jih hotel opisati popolnoma in tudi »Hlapci« bi bili na mestu. Poleg tega sem mu dejal, da so ljudje, ki so pripravljeni, spreti se s celim svetom za resnico, in da imamo še vedno ljudi, ki črpajo svojo mladost nad knjigami in v čistem premišljevanju...

Zrl me je strašno, nerazumljivo, z

velikimi očmi. »Še imamo takih ljudi? Še?«

Vlak je brzel skozi temo in se ustavil v Celju. Na trgu sem položil roko na ramo človeku, ki je nosil vojaško suknjo in je bil moj sošolec.

V kavarni mi je razodel, da nosi s seboj cel snopič spiskov in doživljava pred vojno in med vojno, ki so kamenčki za delo, ki pride po vojni. O težkih urah samote jih je nabiral, ne za mater, ne za nevesto, ampak zate, domovina, ki nisi več fraza.

Še ti niso pozabili dolžnosti in čutijo bolj kot kdaj prej... Pravil me je, da je slišal besedo o omalovaževanju resnega dela, o zasramovanju tega. To nas dela majhne, malenkostne, »polliterske« ljudi, a delu samemu ne more škodovati.

V Ljubljani se je tržaška gospodična čudila, da nimamo gledališča, ko ga imajo celo Nemci. Začutil sem živo, da ga res nimamo, dasi sem bil že zdavno prepričan, da za gledališče ni dovolj poslopje samo. Jaz sem jo potolažil, da je za gledališče čas preresen, da je »kino« zato bolj na mestu in da sploh... Ona je rekla, da kažejo v postnem času same neumnosti in da ravno to ne spada v naš čas. Silno težko je določiti, kaj se prilega naši dobi. Na Dunaju so igrali »Csardasfürstin« nad 375 krat, a o Schönherrovih in o Strindbergovih dramah se je govorilo z ogorčenjem po časopisih. Brez ozira na to, da je med Hrvati dvoje stalnih gledališč, je bolje, da smo brez gledališča, dokler čas ne določi, kaj se mu prilega.

Z različni mislimi sem se peljal proti Jesenicam in samo ena je bila trdna, da bo ta vojna, ta silna borba usposobila ljudi za resno mišljenje in delo, da se ne bo treba boriti proti celi vrsti predsodkov in strašil, na las podobnim slavnemu španskemu junaku don Kihotu. Mnogokrat sem že dvomil o tem, a ta trenutek sem bil vendarle prepričan... Ne ponavljam besed o miru, o strankarskem boju, o skupnem postopanju za naše interese in upam, da bo v bodoče v naši domovini vse najboljše. Samo tega se bojim, da se mnogi niso v ti vojni naučili popolnoma ničesar, če se niso naučili resnosti. Strah me je teh donkijhotovskih postav! Če bi mi bilo

dano izprositi od Boga eno samo stvar za našo domovino, bi pomislil na našo revnost in izprosil resnih ljudi. Če nas vojna odškoduje s temi, hvaležni ji bomo vseeno.

* * *

Vlak se je ustavil, izstopilo je par ljudi na škripajoči pesek, ki je sprejemal štrofajoči dež v sé in se svetlikal v motni svetlobi svetilk na postaji. Patrulja je pregledala potne liste, zaviti v suknje smo krenili s svetilkami ali v temi na vse strani. »Kam Vi?«

»Čez hrib.«
 »Tedaj imava isto pot. Svetilko imava in kratek čas nama bo.«
 Šla sva dolgo molče. Krog svetlobe okrog naju se je pomikal v hrib in najini senci v sredi sta se zvijali in potresali. Kaplje so padale na roko, voda je šumela. Nebo se je svetilo in rdečilo med oblaki.
 Skozi temo in šumenje se je zaslišal zamolkel strel, ki je zavalovil in izginil. Postal sem. »Streljajo?«
 »Streljajo. Tudi prejšnje dni so streljali, silno so streljali. Streljajo neprestano, kot bi mislili in govorili samo na ta

Tipi vojnih ujetnikov različnih sovražnih držav.

Belgijski konjenik.

Radšpute (Indijec).

Francoski planinec.

Francoski pešec-korporal.

Maharate (Indijec).

Zuave.

Francoski infanterist.

Arabec.

Turko.

način. Še nocoj, ko je tema, dež in samota, streljajo, kot da govori njih spomin ob ti uri.«

Mož je govoril naglo, nekako ogorčeno in gladko, kot da se je naučil na pamet teh besed. Pristavil je še:

»Človek komaj misli, da je še kaj drugega na svetu, in da ne pride druga doba za to. Čudim se tem ljudem, ko jih vidim podnevi. Tako delajo in se vedejo, kot da ni vojne in da ne slišijo strelav tega prehodnega stanja. Ti so naše jedro, ti kmečki ljudje na polju.«

Noč se je vlekla mukoporno dalje, dež je padal, streli so zamolklo potresali noč. Daleč na obzorju se je pokazala svetloba in izgnila, široka kot rep kometa. Zopet noč in dež... Domovina je spala in dihala moreče sanje; šipe so se potresale, a ona je spala, da se vzbudi v jutru čila in sveža. Jutro pride! —b—

BOY.

Roman. — Španski spisal Luís Coloma.
Prevel A. Kalan.

(Dalje.)

Smeje hiteč za klopčiči se nam približa dama, ne mlada, pa tudi ne stara, lepé zunanosti, na videz tujka. Ko mene zagleda, ki me ni pričakovala, je bila neprijetno iznenadena, vendar je takoj zopet skušala biti resna in samozavestna.

To pa je bilo pretežko, kajti podeči se klopčiči po tleh so nas vse vzdignili, in preden smo begunce polovili in jih položili v vrsto na šivalno mizo, ni mogel nikdo miren ostati. Nato pa naju je grofica Bureva predstavila prav po vseh pravilih:

»Marki Burunda — Lady Winter, soproga angleškega poslanika.«

Pozdravila sva se po vseh predpisih etikete, kakor da nisva ravnokar skupno napravila lova na volnene klopčiče, in Lady Winter se je usedla na prazen naslanjač, pobrala z mizice započeto ročno delo in obenem govorila, pri tem rabila tudi svoje komolce, ljubeznivo in dovtipno, kakor Angleži to delajo v domačem krogu, ki je v popolnem nasprotju z ono suhoparnostjo in hladno ter često žalečo neodkritostjo, ki jo kažejo na zunaj.

Iz razgovora sem razbral, zakaj da je prišla Angležinja in kako da je prišla s klopčiči in pa kako se lisaški Burevi njena zvičajnost ni posrečila.

Lady Winter je stanovala v sobah nasproti grofici Burevi. Dami sta bili že mnogo let prijateljici ter sta se v obilnih prostih urah, ki jih ima človek, živeč na gostilni, obiskavali v stanovanju, kjer sta si z branjem, razgovarjanjem in ročnimi deli kratili dolgčas.

Prejšnji dan je pričela Lady Winter pri grofici s poukom o delu, ki ga je mojstrski obvladala, in dogovorili sta se, da se snideta pri grofici vsak dan od treh naprej do sprehoda. Danes pa je Angležinja pošla volna in zato je stekla v svojo sobo druge poiskat. Takrat sem jaz oddal svojo posetnico.

Grofica Bureva ni mogla, da bi me ne vzprejela, a mislila je, da njena prijateljica itak dolgo ne izostane; kadar je pa ta zraven, tedaj se nima bati, da bi jo preveč nadlegoval s preiskavanji in vprašanji.

Lady pa se je ne vem zakaj dalje časa mudila, in zato sem imel priliko, povedati ji svoje misli glede Boya vsaj deloma, ter sem v duši gospe vzbudil strah in očitjanje

vesti, ki sta jo silila, da po možnosti zabra ni posledice zla, ki ga je ona zakrivila.

In svest sem si bil, da sem to res dosegel; videl sem namreč, kako ji je očitek vesti za hip temno in grozeče skalil njene trde črne oči in kako ji je stisnil njene zaničljive ustnice, ki je nanje sililo nekaj otožnega, srce trgajočega, ne vem, ali je bila tožba ali vzdih ali obet...

Naposled pa sta strah in samoljubje slavila svojo zmago in z viharno silo za seboj potegnili toliko opravičeno bridkost in bol. Omenil sem že, kako urno se je oklenila prijateljice in se za njo skrila, da ji ni bilo treba odgovarjati, ne odkloniti, kar bi pokazalo njeno brezsrčnost, ne pritrđiti, kar bi jo osramotilo.

To vse mi je bilo lahko doumeti; toda nisem si mogel pojasniti tega-le: Ta zlobna ženska, ki sem jo videl pravkar vso stlačeno vsled teže prestrašnih čuvstev, se je sedaj smehljala in veselo, živahno ter ljubeznivo kramljala z Lady Winterjevo.

Dami sta govorili čisto pravilno francoski; snov zabavi jima je nudilo onih sto in sto praznih ničevosti, ki se o njih ženske najrajši razgovarjajo in ob njih vedno dovolj prilike najdejo, da šivanko ali iglo gibljejo bolj ali manj goreče, kakor pravi Breton:¹

Med eno zelnato glavo in drugo dovolj prostora je in časa za prazno govoričenje.

Obema je bilo na tem, da sem se tudi jaz udeleževal razgovorov; Bureva me je skoro vsak hip kaj vprašala prijazno in prosto, kakor da govori z zaupljivim prijateljem, bolj na varno je govorila Lady Winter, ki pa je bolj veselo in zgovorno pripovedovala, nego je bilo to sklepati iz značaja soproge angleškega poslanika.

Zahtevala je od Bureve ročno delo, da je kot učiteljica presodi; okorno kakor len otrok ga ji učenka izroči. Takoj ko

namena, in grofica Bureva se je nasproti meni fino in komaj vidno zasmehljala. Osupnil sem in ostrmel pred tem ženskim brezdomom; v njegovi globini sem nezkušen in površen pesimist pri svojih štiriindvajsetih letih videl samo hlinjenje, zlobo, samoljubje, lahkomiselnost, nezvestobo... »Nezveste kot morski val,« je imenoval ženske veliki Shakespeare, čigar dela so ležala na mizi.

Nepričakovano dogodek vmes pa me je poučil, da se skriva v globini tega prepada tudi nekaj višjega, večjega, bolj plemenitega, ki je bilo in moralo biti nad vsem drugim.

Šumno so se odprla vrata, ki vodijo v notranje sobe, in od tam je prihitelo dvoje jokajočih ljubeznivih otrok, morda štiri in šest let starih, ki sta se vrgla Burevi v naročje.

Deček, ki je bil starejši, je obstal oplašen zaradi navzočnosti tujcev molčeč ob naslanjaču svoje matere, drugi pa, deklica, je urno splezala na kolena, se ji obesila okrog vratu in s solzami pripovedovala svoje pravde.

Gospodična je hotela, da gresta s Karlitom na sprehod, ona pa bi se rada z vozom peljala z materjo in Lady Winterjevo.

Mati je bila ginjena, rahlo je pobozala dete, rekoč:

»Da, da, dete moje... Kakor hočeš... Ti že smeš z mamo... Samo nikar ne jokaj, srček moj!«

Pritisnila je hčerkico na srce, obenem je od druge strani pritegnila k sebi sinčka, in ne da bi to opazila Lady Winter, otroka meni pokazala; njen obraz je bil tako prepričevalen kakor naraven, njen pogled tako razboljen, tako milo proseč, obenem pa tako obupan, da sem bil v duši ves prevzet. Prikimal sem z glavo v znamenje, da razumem in da potrdim;

Vincenc Apšner

iz Starega trga pri Slov. Gradcu, umrl 22. nov. 1916 v Celju za ranami z laškega bojišča. Blag ti spomin!

Alojzij Senekovič

služil pri 47. pešpolku, od decembra 1914 pogrešan.

Pavel Mali

iz Šmartna pri Kamniku, padel 13. novembra 1915 ob Soči. Počivaj v miru!

Josip Domitar

umrl za ranami z bojišča v bolnišnici dne 7. julija 1916. Lahka ti gruda!

Lady Winter pogleda delo, izgovori z globokim goltnikom klasični angleški »oh« in se glasno zasmehja ter reče v precej slabi španščini:

»Draga moja, to pa je zelo slabo! Ali ste to delali med živčnim napadom? Pentlje so preohlapne in preveč narazen... Tako je, kakor otroci pri vas pojejo:

»Za vsako pentljo se skriva stara ženica in sniva.«

Zelo slabo, draga moja, zelo slabo! Treba znova začeti!

In potegnila je nit in razdrla narahlo vse, kar je Bureva napravila med najinim razgovorom, ki je bil kakor živčni napad.

Lady Winter je izpregovorila besede »živčni napad« brez vsakega sumljivega

¹ Znani španski pesnik, roj. l. 1796.

da pa nisem že tam kar na glas zajokal, so bile vzrok le moje dostojanstvene brke in pa navzoča Lady Winter.

O tem nisva izpregovorila nobene besede več.

O mraku se napotim v kazino, da povprašam po zadnjih novicah, in izvedel sem marsikaj zase izredno važnega.

Povedali so mi predvsem, da je bil ono jutro objavljen ukaz, Boya prijeti, kar je bila žalibog resnica.

Pripovedovali so mi tudi o zboru mornariških častnikov, ki so baje sklenili, da ga izključijo iz svojih vrst. To pa se mi je zdelo kar brez smisla in zlobno izmišljeno. Tovariši so Boyja imeli zelo radi in tega skrajnega koraka gotovo ne bi storili, dokler jih k temu ne prisilijo popolno neovrgljivi dokazi.

Nihče pa mi ni vedel povedati, kje

da bi Boy bil, in glede tega so bili zelo različnih misli. Eni so pravili, da jo je popihal v tujino, takoj ko so ga razkrinkali, drugi pa so trdili, da se je ustrelil, ko je izvedel, da ga nameravajo izključiti iz mornarice.

Tega zadnjega sem se tudi jaz najbolj bal; to mi je bilo vedno kakor zoprna mōra na moji duši, otresal sem se te misli in se je nazadnje res tudi otresel, ne zato, ker bi imel za to zadostnih pametnih razlogov, marveč zato, ker mi je bila ta misel prestrašna, pregrozna.

Pri Boyu nisem nikoli zasledil znamenj, da bi bil brezbožen; nikdar ga nisem slišal, da bi bil kaj rekel zoper Boga, zoper vero ali njene služabnike; opazil pa tudi nisem na njem trdne vere, globoke, iskrene vernosti, ki edina v gotovih slučajih v najhujši sili obupavajočega energičnega človeka zadrži od nekrščanskega samomora.

Bila je noč, ko sem se poln težkih misli vrnil domov. Čudno se mi je zdelo, kaj se Celestin ob vhodu razgovarja z vratarjem, ker v hiši mojega strica je bilo služinčadi strogo prepovedano, ob vratih se shajati, kakor se to godi v hišah, kjer je manj reda.

Ko me Celestin zagleda, pride mi na proti in zakliče po francosko:

»Blagovolite, gospod marki, vstopiti pri drugih vratih!«

»Zakaj? Čemu to?«

»Gospod grof je prišel in čaka na vas.«

Vsa kri mi je šnila k srcu; pospešim korak in v skrbeh vprašam:

»Ali že dolgo?«

»Že poldruugo uro... Prišel je skozi vrata pri stolpu in peljal sem ga v sobo gospoda markija, ne da bi ga bil kdo videl.«

Skočil sem čez stopnice, hitel skozi svoje sobe, a na nikoogar nisem naletel, dokler nisem prišel v svojo spalnico, ki je bila zelo razsvetljena...

Tam je ležal Boy na moji postelji ter mirno in blaženo spal, kakor da je pravkar prišel z bala domov. Zavrit je bil v isti moj skotski pled, ki si ga je ogrnil ono usodno noč; ob nogah mu je ležal oljčno-zeleni frak, kakor jih nosijo lakaji, ki ga je najbrže rabil, da se je ložje skrival, ko je šel v moje stanovanje.

Trdno je spal in prav krepko sem ga moral stresti za ramo, da sem ga vzbudil.

»Boy! Boy! Boy!« sem kričal in skoro bi me bila udušila čustva prijateljstva, strahu in razburjenosti.

Počasi je odprl oči, zaspan se je usedel ob rob postelje in mi ribajoč si oči rekel:

»Kakšen vsiljiv sitnež? ... Čemu tak krik? ... Lahko bi kdo mislil, da sem umrl in da me sedaj zopet vidiš, kako sem vstal od mrtvih.«

(Dalje.)

Razno.

Iz zgodovine ročnih granat.

(Konec.)

To hudo morilno orožje ni drugega kakor naši vedi in kulturi primerno dopolnjeno bojno orožje pradednih neizobraženih narodov in sedanjih šolskih otrok in vaških pretepačev: kamen. Le-ta, prvo orožje v bližnjem in v daljnem boju, je bil predpoda naša granata. Kamen v fračah — granata v puški. Iz kamna je postala lončena in steklena in jeklena krog-

lja — namen je bil pri vseh odvratanje in napadanje sovražnika.

Poleg ročnih granat imamo drugo silno izpopolnjeno in pogubno moderno orožje, ki sega tudi s svojim primitivnim začetkom v pradavnine, ko so prižigali napadalci močno kadeče se snovi, da so napadli v varstvu dima, ali ko so prižigali smrdeče snovi, da so pregnali sovražnika iz njegovega zavetja — to so dušljive ali plinove bombe. Razdele se lahko v tri vrste:

Take, ki osmradijo zrak, take, ki razdražijo sluznice v dihalih, silijo močno na kihanje in na kašelj in ustavljajo sovražnika v najvažnejšem trenutku in mu jemljejo odporno moč — in v take, ki omamijo in umore takoj. Znano nam je, da so snovi, ki razširjajo tako neznosen smrad, da je človeku nemožne bivanje v zapr-

Redovnik-avguštinec z bernardinskimi psi.

Po visokih zasneženih gorah, osobito v Švici, preko katerih se spenjajo nevarne in dolge ceste, stoje samostani, kojih menihi često nudijo samaritansko pomoč popotnikom, ki jih je dohitela opasnost za življenje; s pomočjo priučenih psov iščejo ponesrečence in poskrbe za njih dobrobit.

tem prostoru, kjer se nahaja taka snov. Z razvijanjem take smrdeče snovi v sovražnem jarku se doseže torej dosti, kakor dokazuje sedanja vojna. Sovražnik, ki je počakal ugodnega vetra in izpustil napram sovražnemu jarku smrdeče pline, je žel popoln uspeh. Presenečenje ob prvih napadih je bilo tako, da se ni ustavljal nikdo.

Snovi, ki razširjajo smrad in smrt, nam niso znane. Kemik, ki izumi kaj takega, gre in proda državi svoj izum, država pa varuje svojo skrivnost in šele v vojni preseneti eden drugega z morilnim orožjem. To je kakor z grškim ognjem pred dvanajststo leti. Grški cesarji so postavili visoko kazen za tistega, ki bi izdal, kako se napravi. Cesar Leo pravi v svojih spisih o vojni, kako zleti plamen grmeče iz cevi, plamen, ki ne ugasne in ki uniči sovražne ladje. L. 673. je uničil tak grški ogenj arabsko mornarico, ko je napadla Carigrad. Takrat so imeli že prižigalne granate. Zaprli so skrivnostni grški ogenj v železne posode, katere so zalučili na sovražnika z lučalnimi stroji. Vendar so bili izvedeli mohamedovi sinovi, na kak

način se pripravi strašni grški ogenj, in lučali so smrt in pogubo v vrste sv. Ludovika.

Današnji svet, vajen modernega orožja, bi se smejal ubornemu plamenu grškega ognja. Nam imponira samo 30 cm havbica, postavljena v brezštevilnih baterijah in opremljena z letalci.

Vendar nam je bilo treba kaj hujšega. Iz lučanja ognja in kamnov smo prišli srečno do razširjanja strupenih plinov. Ne zamori več jeklo, ampak sopar, oblak, ne, kar moreš prijeti, ampak, kar je nevidno in zračno, ne tisoč kg težka bomba, ampak nevidni atom. Grmeča smrt se pritaji in se približa s hinavskim korakom. Tu je markaptein, ki sestoji iz žvepla, ogljika in vodika, ki so, vsako zase, neškodljiva snov. Tu je teheran, ki nima nikake barve, ki izhlapeva hitro in diši prodirno. So tu kakodujli. Ime jim je dal kemik po grški besedi »kakos«, ki pomeni »slabo«. Ime je značilno. Laborant si mora zadeti nos, kakor hitro zaduha produkt, ki se dviga iz sareče cevi. Sestoji iz arzena, ogljika in vodika in se imenuje asodimethol. Tudi ta plin nima barve, je tekoč, zelo strupen in nad vse smrdljiv, huiši pa kakor smrad je dušilna moč nekaterih takih snovi na nos in grlo. Tako klor. Hudemu nahodu podobno stanje se polasti kemika, ki je bil tako nepreviden, da je vdihoval klorov sopar, in ta kemično pridobljena bolezen se ga drži še dolgo.

Ne vemo, ali se je res posrečilo bojujočim se strankam prenesti nesreče laboratorijev na veliko in debelo na bojno polje. Pravijo, da so bilii zpustili Nemci v sovražne jarke oblak sopara, ki je zastupil zrak na 6 km. širine in na 2 km. višine in je povzročil kihanje in kašljanje. Nasledek je bil tudi, da so počrneli vojaki v obraz, da so padli kar mrtvi ali so še izbruhali kri. — Pri nabasanju sedanjih topov nastanejo plini, ki imajo veliko strupenost, vplivajo na sluznice oči in nosa tako, da nastane gnojenje in smrt. Ti nasledki ne nastopijo takoj, ampak čez 8 dni. Zato se mora varovati možstvo pri topovih, da ne vdihuje strupenih plinov.

Zastrupljenje, ki nastane vsled vdihanja strupenih plinov iz razpoklih bomb, ima vse znake navadnega zastrupljenja z ogljenim oksidom. Taka zastrupljenja so bila prej, ko so imeli peči za premož na zapah, precej pogosta. Ako so zaprli prebivalci zapah prezgodaj, je prišel strupeni plin v sobo in prebivalci so se zadušili, oziroma zastrupili, če ni prišel prej do njih svež zrak. Tako zastrupljenje je na-

Bernardinski psi.

Zasneženi prelaz, po katerem izsledujejo v ta namen dresirani psi ponesrečencea.

stalo tudi pogostoma, kjer so imeli navado, jemati zvečer v loncu žareče oglje v sobo. Ogljeni oksid ima posebno moč do hemoglobina, to je barvilo rdečih krvnih teles, ki vsrkujejo v pljučih kisik. Ako pa je zrak za dihanje napolnjen z oksidom, premaga oksid kisikovo množino v

zraku, se spoji z homoglobinom rdečih krvnih teles in brani tem, da bi vdihovale kisik. Pod vplivom ogljenega oksida postane kri kakor črešnje drobnice. Pri drugi vrsti razstrelil učinkujejo poleg ogljikovega oksida tudi drugi dušljivi plini.

Močno učinkujoča razstrelila naših dni imajo splošno v sebi, ker prihajajo iz strelnega bombaža, nitrova telesa, ki se izdajajo po svojem bodečem vonju in rmeni barvi. Poleg teh nevdihljivih plinov se razvija pri razpoku bomb po vsej priliki še vrsta drugih strupenih plinov, tako

skih zdravnikov, da se ne pokaže zastrupljenje z nitrovimi plini takoj po vdihanju, včasih preide nekaj ur, preden se razvije strup v krvi, oziroma, preden zastane dihanje. V drugih slučajih je pa tudi smrt nagla. Tako najdejo vojake še sedeče ali ležeče, kakor jih je našel strupeni plin, ki jih je zadušil mahoma, ker so počile žilice v pljučih. Splošni znak zastrupljenja s plinom je, da primanjkuje prizadetemu sape, obraz pomodri ali pobledi. Da se ubranijo zadušenja, dobivajo vojaki obrambne krinke na obraz in bombe, napolnjene s

Ruski koledniki. Ker so Rusi večinoma pravoslavne vere ter se ravnaajo še po julijanskem koledarju, ki je po našem — gregorijanskem — za 13 dni zadaj, so šele to soboto praznovali svoje novo leto. — Tudi ruski narod je ohranil mnogo svojih narodno-verskih običajev.

cijanov plin in pruska kislina, in to v toliki množini, da umori gotovo človeka. Poleg teh pride v poštev tudi nitroglicer in nitrica, ki se razvijata iz pruske kisline. Ta dva plina izdaja slajast vonj. Dr. Fresse je dokazoval v društvu pomor-

kisikom. Robec, namočen in namazan z milom, ubrani baje tudi, da ne pridejo plini v pljuča, če se zaveže s njim usta in nos. — Taka zastrupljenja s plinom povzročijo dolga in težka obolenja sopil.

Po svetu.

Pred seboj imamo odgovor naših vojnih sovražnikov na našo mirovno ponudbo. Ti naši sovražniki so, kakor se sami naštevajo: Belgija, Francoska, Angleška, Italija, Japonska, Črna gora, Portugalska, Romunija, Rusija in Srbija. V tem odgovoru pravijo, da so združeni v varstvo svobode narodov in da so voljni le skupno odložiti svoje orožje. Dvoje prav posebno povdarjajo v odgovoru, da niso oni odgovorni za vojsko in da ne priznajo, češ da smo mi dosedaj zmagovalci. Seveda ni bilo pričakovati, da bi to priznali. Ako se dva spoprimeta in sta oba občutno razpraskana, nobeden ne prizna, da je on začel, in tudi tega ne, da je premagan. — Prvo vprašanje, kdo je začel in kdo nosi odgovornost, se vsaj med vojsko gotovo ne bo rešilo. Drugo pa je gotovo, da smo na bojiščih sedaj mi zmagovalci vkljub sovražnikovi premoči, na katero se sovražnik zanaša in upa končne zmage zase. — Teža pa ne bodo odločile besede, ampak dejanja na bojišču.

Naš cesar je izdal posebno povelje svojim vojakom: Znano vam je, da smo jaz in z menoj združeni vladarji poizkusili pripraviti tir za mir, ki po njem vsakdo hrepeni. Odgovor naših sovražnikov nam je sedaj znan: oni odklanjajo našo mirovno ponudbo, ne da bi sploh poznali naše pogoje. Zopet, tovariši v orožju, vas kličem! Vaši meči, ki jih sučete že skoro trideset mesecev, so govorili jasno, odkrito besedo. Vaše junaštvo in vaša hrabrost naj tudi naprej govorita! — Še vedno ni dovolj žrtev, zahtevajo se nove. Naše sovražnike pa zato zadene vsa krivda. — Bog je moja priča! — Vi ste z našimi zavezniki razbili štiri sovražna kraljestva, premagali ste močnejše trdnjave, osvojili veliko sovražne zemlje, a vkljub temu sovražni močnejši še slepijo svoje narode in svojo armado z upanjem, da se bo njih usoda le še izpremenila. Tudi prav — na Vas je, da delate z njimi še vnaprej železne račune. — Trdno zaupam svoji armadi in stojim z njo na čelu. Naprej z Bogom!

Sovražni zavezniki so imeli zadnji čas važno sejo v Rimu. Kaj so sklepali, seveda ni znano, sodijo pa, da so se posvetovali, kako naj bi ukrotili grškega kralja, kaj bi napravili s solunsko armado, ki je po zmagah na Romunskem vedno v večji nevarnosti. Poglavitno pa je bilo, da so nezadovoljno Italijo zopet pridobili za skupen namen in ji zagotovili živeža in premoža, ki ga posebno manjka na Laškem.

Na bojiščih zadnji teden ni bilo posebno važnih dogodkov, razen v Romuniji, kjer so naši in zavezniki osvojili važni mesti Braila in Focsani ter vrgli Ruse in Romune na in čez reko Seret. Od novega leta so na tem bojišču ujeli okoli 15.000 sovražnikov.

Na severu pri Rigi so Rusi začeli zopet z večjimi napadi z namenom, da bi Nemci toliko vojaštva ne pošiljali na romunsko bojišče. Dosedaj so bili pa povsod odbiti. — Na Krasu še ni nobene ofenzive, ker skrajno neugodno vreme zadržuje večje vojne poskuse. — Na francoskem bojišču se tudi le pripravljajo. Francozi so odstavili svojega vrhovnega

vojskovodjo, generala Joffre-ja. V rožah in lavorikah so ga pokopali. Novi vojskovodja je mladi general Nivelle, ki bo sedaj z novim vojnim ministrom Lyetau-om poskušal bojno srečo. — Podmorski čolni, zlasti nemški, sovražnikom zelo ovirajo trgovinsko in vojno plovbo po morju. Dan za dnem listi poročajo, koliko ladij, z živili, orožjem ali vojaki naloženih, je potopljenih od podmorskih čolnov. — Radoveden sedaj svet pričakuje, kaj bodo naši sovražniki odgovorili ameriškemu predsedniku Vilson-u na njegov mirovni poskus. Morda se iz tega odgovora skreše zopet kaka iskra, ki bi nam dala upanje, da vendar še niso popolno pretrgani vsi poskusi za dosego razgovorov o miru. Vendar se ne smemo vdajati kakim posebnim nadam, ker so tudi v Ameriki kapitalistične pijavke, ki si na rovaš vojnih

gostanje pa vendar pada tudi tam. Vzrok je v tem, da dajejo gospodarji nadarjene sinove v mesto v šolo, na kmetiji ostanejo manj nadarjeni. Pa judov je tam vse polno, ki kupujejo kmetijo za kmetijo. Domačin ne zna varčevati: če ima eno krono, zapravi krono in še deset vinarjev; jud pa vzame s seboj deset vinarjev, pa prinese krono nazaj. Tako je modroval Hanak.

Hana je znana po svoji rodovitnosti. Take rodovitnosti v slovenskih pokrajinah tudi najbolj umna poljedelska umetnost ne izvabi iz zemlje. Vendarle nas zadene bolj ali manj očitane onega Hanaka, da pri nas še ne razumemo prav poljedelstva. Nekoliko napredka se pač povsod opazuje, vendar ne toliko, kot bi ga pričakovali. Poglejmo samo, kako neskrbno ravna še marsikateri kmet z gnojili. Kar prihaja od živine gnojil v tekočem stanju, se večidel poizgubi. In kar je

ga še postaviti na postajo. Če je ta daleč, ga je voznja stala 3 K od 100 kg. Koliko mu je še ostalo? Pšenico je dal po 38 K; če hoče imeti otrobe oziroma smeti, jih mora plačati po 40 K. Da vse to jemlje kmetu pogum in veselje za delo, je naravno zato bo treba najprej skrbeti, da pride kmet do svojih pravic in dobi veselje do svojega stanu. Potem ga bo pa treba privedi do tega, da bo bolj razumno kmetoval.

Najboljša šola je vselej tista, kjer se naravno poučuje. Vse lepe besede ostanejo pogosto brez sadu, kar pa človek vidi, to mu gre v glavo in srce. Kmetom naj bi bila dana prilika, da bi videli umno urejene hleve in gnojišča, lepe sadne vrtove in polja. Pa vse to se jim ne sme kazati v velikem obsegu, n. pr. pri kaki kmetijski šoli. Ko kmet vidi take velike reči, za katere so se izdali tisočaki, koj obupa, da bi mogel sam vse to

Ruski narodni običaji: Staroruska pojedina. (U. E. Makovskij.)

grozot zbirajo milijarde, in zato s svojim mogočnim vplivom ovirajo Vilsonove poskuse za mir.

Naše kmetijstvo.

Pred nedavnim me je prosil vojak črnovojnik, naj mu pokažem pot na kolodvor. Šel sem nekaj časa z njim, pa mi je pravil po potu razne reči. Doma je bil iz Hane na Moravskem. Tam znajo ljudje — tako je trdil — polje veliko bolje obdelovati kakor pri nas in zato veliko več pridelajo. Bla-

trdnega gnoja, ta se razmeče po gnojišču tako, da mu veliko gnojilnih snovi izpere deževje v gnojnico, ki se odteka brezplodno z gnojišča na vse strani. Obdelovanje polja tudi ni tako, kakršno bi moralo biti. Pri živinoreji bi se dalo marsikaj zboljšati, in sadje-reja je večinoma na zelo nizki stopnji.

V zadnjih letih pred vojsko se je veliko pisalo in govorilo, pa tudi marsikaj storilo za kmetijstvo. Zlasti kranjski deželni odbor je bil v tej stroki zelo delaven. Vojska je to delo nekoliko ustavila. Kmet je skoro izgubil veselje in pogum za kmetijstvo. Za živino ni zadosti tečne hrane in za polje ni delavcev. Zlasti pa to posebno tare naš kmetški stan, ker se mu skoro vse vzame, kar je pridelal, in to večkrat po takih cenah, ki mu gledé na sedanjo veljavo denarja in gledé na draginjo pri raznih potrebščinah, ki jih mora kmet kupovati, niti njegovega dela ne plačajo. Krompir je moral dati po 9 K in

posnemati, pa nič ne stori. Pokazati mu je treba vzorno urejena kmetijstva, kjer bo videl to, kar je tudi njemu mogoče napraviti.

Marsikaj se je tudi že govorilo o tem, kako je treba na deželi šole preustrojiti, da bodo služile kmetijstvu. Zadosti bi bilo, če bi se ponavljalne šole preustrojile v kmetijske šole. V teh šolah, ki naj bi se raztegnile do starosti 16 ali 18 let, naj bi se poleg verouka poučevalo samo o kmetijstvu. Doseglo bi se s tem silno veliko. Samo učiteljev bi bilo treba zanje. Šola bi morala imeti svoje kmetijstvo, seveda v malem obsegu, in to naj bi vodil učitelj. Tak učitelj bi bil sposoben za kmetskega učitelja; on bi imel tudi ugled in veljavo pri kmetskem ljudstvu. Če bi bil v vsaki večji vasi le en hlev za živino prav uravnan, pa en hlev za svinje in eno gnojišče in en sadni vrt, bi bilo to bolje kakor sto šol, v katerih bi se učenci učili umnega kmetijstva samo iz knjige.

Seveda je pa knjiga tudi potrebna. Ni zastoj tožil oni Hanak, da njegovi rojaki vse bolj nadarjene mladeniče pošiljajo v šolo, in da zato propad med njimi kmetski stan. Iz zemlje se ne priključijo množica lepih pridelkov samo z oralom in motiko, ampak mora sodelovati tudi razum. Saj kaže skušnja, kako si nekateri kmetje, ki imajo glavo na pravem koncu, hitro opomorejo, medtem ko drugi kljub marljivemu delu niti iz dolgov ne morejo zlesti. Med drugim je treba kmetu tudi nekoliko trgovaške izobrazbe, ker je on tudi trgovec.

Izobrazba bo kmeta privedla tudi do tega, da bo imel več smisla za združništvo. Koliko truda je stalo, ko smo snovali prve rajfajznove posojilnice, da smo pridobili za naše kmetske može! Šlo je za njih blagor, pa kar niso hoteli sodelovati. In kako zelo bi se dalo povzdigniti kmetsko blagostanje, ko bi ne bil vsak kmet tako zase!

Včasih zmanjka tudi polja. Enemu sinu izroči oče posestvo, drugi gredo v tovarno ali pa v Ameriko. Ali bi se res ne dalo pri nas pridobiti še nekaj rodovitnega sveta? Če popotuje človek po drugih deželah, vidi vse obdelano, vsak kosček sveta izrabljen, če ni ravno sama skala. Pri nas so pa še marsikje lepi kosi sveta, ki bi bili lahko rodovite njive ali pa lepi travniki, če bi se očistili, obdelali in pognojili. Skale, ki gledajo tuintam iz tal, bi se dale razstreliti. Pa še tega ni treba. Če se v jeseni zvrtajo vanje globoke luknje, jih bo pozimi raznesel led, ki se bo v njih naredil.

Sedanja vojska je pokazala, da so najbolj srečne tiste dežele, ki imajo dobro razvito poljedelstvo. Polja imamo pri nas precej; skrbimo, da se bo na njem poljedelstvo lepo razvijalo. In če razni politiki in šolniki že sedaj delajo dalekosežne načrte, kako naj se izpremene šole po vojski, tudi tisti, ki jim je mar blagor našega naroda, ne smejo mirovati, ampak morajo vse pripraviti, da se bo koj po vojski začelo za povzdigo našega kmetijstva še bolj intenzivno delo, kakor pred vojsko.

TO IN ONO.

Nepoznancu.

Sem čisto uverjen, da je nekaj na meni, kar me dela vsaj na prvi hip napram drugim nezanesljivim; o tem sem se večkrat prepričal, saj so me nekoč imeli — ne vem več, kakšna afera se je vršila pred mojim dohodom — celo za policijskega špijona. Žalostno, pa resnično: V gostilni, kamor me je usoda priklopila na hrano, so gostje par stalnih miz takoj utihnili, čim sem vstopil. Bilo mi je mučno, ker skrbim za čisto vest — a po vzroku le nisem mogel kartako vprašati; šele natakarcica mi je nekoč smehljaje priznala, kako so se — motili.

Nekoč mi je pa vendar posinil tudi žarek zaupanja.

Meseca avgusta — 14 se je gnetlo na večer občinstvo k frančiškanskemu mostu. Potem me je nanesla mimo in priril sem se do svetiljke. V tem prisvira vojaška godba in zanjo četa bojevnikov s pisanimi trakovi na čepicah in glasno, a zategnjeno so vriskali. Tudi občinstvo je ukalo. Poskušal sem tudi jaz, bilo mi je pa, liki da sem silno prehlajen. Lampijončke so nosili ob straneh, in ob straneh so jih spremljali svojci: žene z otroki, bratje, sestre. Mnogo jih je bilo, a še več, ki jih ni pri odhodu na bojišče spremil nihče...

Krdelo se vije v ozko ulico. Zdajci stopi vojak skoro iz sredine naravnost proti meni.

»Z Bogom, gospod, bodite srečni!«

Bil sem nemalo presenečen. Nikdar ga nisem videl in ne poznal. Pa k meni!... Iztegnil je desnico kar preko drugih ter mi

odločno, krepko stresel roko. Za hip sva si pogledala v oči: obraz resnih, trdih vojaških potez — a nepoznan!

»Zdravo, prijatelj, zdravo, srečno«, ali tako nekako sem menda govoril in gledal za njim, ki je hitel za svojo vrsto.

Spreletelo me je nekam čudno: Toliko jih je bilo stalo pred menoj — kako, zakaj je ravno od mene vzel slovo? ... Potlačil sem roki v žep in se nemo ozrl po navzočih. Moj nekdanji učitelj, ki je — kakor rad pripoveduje — tudi bil vojak, se je vrtel poleg mene kljub revmatizmu liki frtavka, mahal s klobukom ter me dregal:

»Vpijte vendar! Vriskajte!«

In vriskali so in vpili — jaz nisem mogel! Občudoval sem razpoloženje teh, ki niso nosili ne tornistre, ne puške, ne težkih čevljev. Bili so to vznešeni obrazi in oči so se jim svetile, liki bi bili na veselici...

Bilo je takrat.

Nocoj je pa zopet Silvestrovo. Zopet smo na pragu novega leta — tretjega vojnega.

Kakor lani, tako tudi letos: brezsnježna, mehka noč, uprav kakor bi stal ob pečinah Jadranskega morja.

In kako prav? Če kdaj, je zdaj potreba take zime: je draginja, ni čevljev, ne gorkih oblek, ne tople hrane v izobilju. V izobilju je le lepo število beguncev iz gorkih krajev.

Živimo v dneh velikih dogodkov. V družbi je skoro nemogoče, če je pa človek sam, vstajajo mu dogodki pred očmi, kot bi zrl v kak velik, svetoven kinematograf.

Stojim pri oknu in gledam temne obrise gradu, za kojega zidovjem snivajo italijanski vojni ujetniki in sanjajo o svoji miljeni — patriji. — — —

Pozno je. S cestnega tlaka pa odmeva drdranje voz, žvižg avtomobilov. Ranjenci.

Stoprav se domislim onega večera pri mostu. V duhu uzrem obraz vojaka in zdi se mi, da čutim v roki njegovo desnico.

»— bodite srečni!« ...

Če pomislim: njegove besede so se uresničile. Ne morem se pritožiti: razen draginje, kombiniranja s krušnimi odrezki ter ponajveč brezplodnega obletavanja za tobakom, ne čutim še vojnih težav. Pa pomanjkanje bo menda že pač dolžnost vsakterega pravega domovince. —

A on? So se li uresničile tudi moje besede? Kdo ve! Dokaj mesecev je poteklo in bilo je burnih in težkih dni...

Silvestrovo. Darila, čestitke in gorka hrepenenja romajo na fronto, k vojakom, kojih se spominjajo svojci. A mnogo je i teh, ki se jih ne spominja nihče...

Si li tudi ti med njimi?

Čemu vprašanje! Zrem v zvezdano noč in strmim v lunin srp, ki se počasi, a vzdržno kotali po nebesnem oboku k zatonu.

Skoro tone tudi leto — v pozabljenost...

! Prijatelj — spominjam se te in v nepoznano daljo mi hite misli — v daljo brez cilja — in ponovno ti želim, a največ kar morem:

Nepoznanec, kdorkoli in kjerkoli si — Bog s teboj in z nami vsemi božji mir!

Spomnimo se slov. beguncev!

Kdor je mnogo na prostem in večkrat od dežja, vetra in snega v pomanjkljivi obleki presenečen, porablja naj kot profilaktično sredstvo zoper prehlajenja dihalnih organov Fellerjev antiseptični rastl. esenčni fluid z zn. »Elza-fluid«. Vzame se za izmivanje vrata in za zunanje bolečine odpravljajoče obdrgnjenje vrata. Predvojne cene: 12 steklenic franko 6 kron; edino pristno pri lekarnarju E. V. Feller, Stubica, Elzatrž št. 331 (Hrvatska). Mnogo čez 100.000 zahvalnih pisem hvalijo njegov blagodejni učinek. Zamore se obenem naročiti Feller-

jevo milo odvajajoče rabarbarske kroglice z zn. »Elza-kroglice«. 6 škatlic franko stane 4 K 40 vin. (fa)

100 litrov domače pijače

osvežujoče, slasne in zelo gaseče si lahko vsak sam napravi z majhnimi stroški. V zalogi so: ananas, jabolčnik, grenadinec, malinovec, muškati hrusevec, poprovi metovec, pomarančevcevec, prvenčevcevec, višnjevec. — Neuspehi izključeni. Ta domača pijača se lahko pije poleti hladna, pozimi tudi vroča mesto ruma ali žganja. Sestavine z natančnim navodilom stanejo K 10- franko po povzetju. Za ekonomije, tvornice, večja gospodarstva, delavnice itd. neprecenljive vrednosti, ker to delavca sveži in ne upijani in njegova delazmožnost nič ne trpi.

JAN. GROLICH, Engel-Drog., Brno št. 365, Moravsko.

Fellerjeve želodec krepčajoče, nalahno odvajajoče rabarbarjeve kroglice z zn. „ELSA-PILLEN“

prineso olajšavo.

Predvojne cene: 6 škatlic franko 4 K 40 h. Lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elzatrž št. 331 (Hrvatska). Nad 100.000 zahv. pisem.

Gospodarska zveza

centrala za skupni nakup in prodajo v Ljubljani

registrirana zadruga z omejeno zaupno

Dunajska cesta (uradni prost. I. nadstr.)

priporoča svojo

- ZALOGO vsakovrstnega kolonijalnega in specerijskega blaga —
- ZALOGO najboljših mlekarških izdelkov: sira, masla, kondenziranega mleka —
- ZALOGO zajamčeno pristno vina iz Kranjske, Štajerske, Ogrske, Hrvatske, Istre in Dalmacije, najboljše domače slivovke, tropinovca, konjaka in ruma. (Kleti v Sp. Šiški št. 152) —
- ZALOGO vsakovrstnih kmetijskih strojev. Strojnik vedno na razpolago —
- ZALOGO raznih močnih krmil, gnojil, semen itd.

Knjigovoznica Katol. tiskovnega društva

v Ljubljani, Koptarjeva ulica 6

se priporoča za vsakovrstna knjigovozna dela
Krajevni znaki za „Orle“, kokarde in pentlje z napisom za društva se izgotavljajo v najkrajšem času po zmernih cenah.

Katoliška tiskarna II. nadstr.

Črtanje in vezanje vsakovrstnih poslovnih knjig

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna v Ljubljani
Odgovorni urednik Josip Klovár.